

שער לידע

קטלוג ספריית יד ושם מעכשיו באינטרנט

מאת לאה גולדשטיין

שאלות מורכבות יותר על מניעים, אפשרויות וקבלת ההחלטות בקרב רודפים, נרדפים ואנשים אחרים שהשתתפו באירועים.

כ-60 שנה כבר עברו מאז השואה. על מה נשאר לכתוב?

בזכות פתיחתם של ארכיונים בגוש הקומוניסטי לשעבר אפשר לכתוב הרבה על סיפורם של קהילות ושל יחידים. נושאים רוחביים חשובים נחקרים כעת, כמו ילדים ונשים בשואה, שיתוף הפעולה בארצות שהיו בכיבוש הנאצי ועניין הרכוש היהודי. אנחנו עדיין מחכים למונוגרפיות של גטאות ושל מחנות רבים, וכן למחקר מעמיק על הפרק האחרון בשואה – צעדות המוות.

למה היה חשוב להעלות את קטלוג הספרייה לאינטרנט?

באוסף של ספריית יד ושם יותר מ-115,000 כותרים ב-54 שפות. איש אינו יכול לקרוא כמות כזו של ספרים. יידרשו שבועות רק לפתוח את כל הספרים ולעלעל בהם ברפרוף. קטלוג הספרים הקיימים באוסף החל לפני יותר מ-50 שנים ונמשך גם כיום, והוא מספק מידע כללי על הפרסומים ומאפשר לקוראים להחליט אילו ספרים הם מעוניינים לקרוא. קטלוג הספרייה הוא שער לאוסף הגדול והמקיף ביותר של ידע ודעת על אודות השואה. זכויות היוצרים והחוקים והמוסכמות באשר לשימוש נאות מקשים בינתיים על פרסום מאמרים מחקריים וספרים במלואם באינטרנט. לפיכך קטלוג יד ושם מקוון וזמין הוא מקור שאין לו תחליף למידע על פרסומים שונים בנושא ומסייע לאנשים בכל מקום בעולם לגשת אליהם.

קישורים בקטלוג המקוון של ספריית יד ושם

- **ביבליוגרפיה בסיסית** על השואה – כ-200 ספרים שמחולקים לפי נושא ומעודכנים מדי פעם
- **"לקרוא בין השורות"** – חשיפת פריטים מאוסף ספריית יד ושם ונושאים שונים הקשורים לפרסומים על השואה
- **מאמרים מיד ושם** – קובץ מחקרים ומחקרים אחרים שהוצגו בכינוסים בין-לאומיים ביד ושם
- **שאלות ותשובות** על הספרייה

מה ייחודו של אוסף הספרים והפרסומים ביד ושם?

אוסף ספריית יד ושם, האוסף הגדול והמקיף ביותר בעולם בנושא השואה, הוא הידע שנצבר ביד ושם בנושא שהוא קו פרשת המים בהיסטוריה. הספרייה אוספת אליה כל פרסום בנושא השואה שיצא לאור. יש קטגוריות מיוחדות של ספרים הנאספים אצלנו, למשל ספרי "זכור", פרסומים נאציים ואנטישמיים וחומרים גאוגרפיים הקשורים לנושא השואה. בפריטים הייחודיים באוסף שלנו ספרים בחתימת אנשים ידועים וידועים לשמצה הקשורים למאורעות השואה, כמו מוסוליני והמרשל פטן. ברשותנו גם ספרים במהדורה ראשונה של סופרים כגון אלי ויזל ופרימו לוי בשפת פרסומם המקורית.

כיצד השתנתה לאורך הזמן הכתיבה על השואה? האם הזמן משנה את דרך הסתכלותנו עליה?

לאורך השנים אפשר לזהות בכתיבה על השואה מגמות של המשכיות בצד מגמות של שינוי. חלק מהפרסומים הראשונים על השואה הציבו שאלות גדולות מאוד וניסו להתמודד עם מלוא ההיקף של ההיסטוריה של השואה – למשל עבודותיהם פורצות הדרך של פוליאקוב, רייטילנגר והילברג. מחקרים אלו התבססו בעיקר על חומרים שהוצגו במשפטי נירנברג.

כדי להבין נושא כלשהו לעומקו, על אחת כמה וכמה נושא מורכב כמו השואה, אין תחליף לקריאה של מאמרים וספרים

לאחר משפט אייכמן ופרסומו של אייכמן בירושלים מאת חנה ארנדט, הכתיבה הזאת פינתה מקום לזמן מה לטובת כתיבה מפורטת יותר של מונוגרפיות. כיום עדיין מתפרסמים מחקרים בנושאים מסוימים, אך בה בעת יש ניסיון לדון שוב בקשת הרחבה של האירועים. דוגמה לכך היא המחקר זוכה פרס הפוליצר של שאול פרידלנדר על גרמניה הנאצית והיהודים. מגמה אחרת ב-20 השנים האחרונות היא כתיבה על אנשים יחידים, וכן דיון בהנצחה, בשיח הציבורי, במחקר, בייצוג האמנותי ובחינוך. כל דור שואל שאלות אחרות על ההיסטוריה. כיום, לאור הידע הרב שרכשנו לאורך השנים, אנו מסוגלים לשאול

■ **לרגל העלאת קטלוג ספריית יד ושם לרשת האינטרנט, העניק לנו מנהל הספריות של יד ושם ד"ר רוברט רוזט ריאיון, ובו הוא מספר על תולדות האוסף הייחודי הזה של ספרים ופרסומים, הגדול מסוגו בעולם.** ד"ר רוזט מדבר גם על מגמות עכשוויות בכתיבה על השואה ועל חשיבותו של הקטלוג המקוון לקוראים ולחוקרים ברחבי העולם.

בעידן של מידע אינטרנטי וידע מהיר, האם עדיין יש חשיבות לקריאת ספרים?

מסמכים הם היסודות שעליהם אנו בונים את הבנת העבר. כאשר חוקרים לוקחים את החומר הגולמי ושמים אותו בהקשר מסוים על ידי השוואתו או הנגדתו למקורות מידע אחרים, הם מייצרים ידע. ספרים ומאמרים הם אפוא הביטוי המוחשי של הניסיון שלנו לחבר ולקשור יחד פיסות מן ההיסטוריה ולהסביר את הרעיונות שלנו.

הפקת לקחים מן ההיסטוריה היא משימה לא פשוטה כלל וכלל, אך היו כותבים אשר בספריהם הצליחו להגיע לתובנות חשובות על השואה, החברה והמין האנושי.

בעולם שאנו חיים בו, רובנו מוצפים במידע, ונדמה כי האפשרויות שלנו להגיע אל המידע הן אין-סופיות. על פי רוב, כאשר אנו מחפשים מידע, אין לנו הזמן או הסבלנות לקרוא יותר מפסקה קצרה באינטרנט או להקשיב ליותר ממשפטי מידע ספורים בחדשות. פעמים רבות גם אין לנו צורך ביותר מכך. אך כדי להבין נושא כלשהו לעומקו, על אחת כמה וכמה נושא מורכב כמו השואה, אין תחליף לקריאה של מאמרים וספרים.